

Selectiecriteria onderzoeks- en verbetercultuurtrajecten

Schooljaar 2027-2028

Criteria voor de aanpak

Criteria voor wetenschappelijke onderbouwing

Criteria voor de aanpak¹

Een onderzoeks- en verbetercultuurtraject kan worden aangeboden door een stichting, commerciële instelling of een onderwijsinstelling (uitgezonderd scholen in het funderend onderwijs) met aantoonbare ervaring in het begeleiden van scholen bij het gericht werken aan een onderzoeks- en verbetercultuur. Voor het vaststellen of een aanpak gekarakteriseerd kan worden als een *whole school approach* om de onderzoeks- en verbetercultuur op scholen in het funderend onderwijs te versterken worden aanbieders gevraagd om uiterlijk 30 juni 2026 een vooraanmelding in te dienen bestaande uit:

Deel A – Omschrijving werkwijze (algemeen)

1. De organisatie beschrijft waarom en hoe hun voorstel bijdraagt aan een onderzoeks- en verbetercultuur op scholen in het funderend onderwijs.
2. De organisatie geeft haar visie op de wijze waarop het doel van activiteiten ook in de toekomst kan worden nagestreefd, en maakt aannemelijk hoe de aanvraag daar ook aan bijdraagt.
3. De organisatie benoemt de looptijd van het onderzoeks- en verbetercultuurtraject.
4. De organisatie beschrijft de wijze waarop scholen worden geselecteerd.
5. De organisatie benoemt het aantal en soort participanten op de school en onderbouwt wat de rol en betrokkenheid is van de participanten.
6. De organisatie licht toe wat er van scholen verwacht wordt tijdens de looptijd van het onderzoeks- en verbetercultuurtraject.
7. De organisatie licht toe wat de kosten zijn voor deelnemende scholen en hoe dit verdeeld is over de verschillende kostenposten.²

Deel B – Activiteitenplan

1. Het activiteitenplan geeft inzicht in hoe de werkwijze eruit ziet en wat de intensiteit van de werkwijze is.
2. De activiteiten in het activiteitenplan zijn coherent met de in het programma Ontwikkelkracht benoemde activiteiten van de onderzoeks- en verbetercultuurtrajecten.
3. Het activiteitenplan maakt inzichtelijk en overtuigt hoe het effect gaat hebben op de kwaliteit van het onderwijs, de schoolcultuur en de leerlingresultaten. In het activiteitenplan staat ten minste overtuigend beschreven:
 - hoe de werkwijze bijdraagt aan een onderzoekende houding, samen leren en samenwerking binnen het onderwijsteam in de lespraktijk;

¹ Onderstaande lijst is gebaseerd op de tender subsidieregeling die in november 2022 gebruikt is om de aanbieders voor de onderzoeksfase te selecteren.

² Doel van deze informatie is te beoordelen of de begroting doelmatig is. Waarbij het uitgangspunt is dat de middelen zoveel mogelijk ingezet worden ten bate van de docenten en schoolleiders en daarmee de leerlingen en de ingezette middelen in goede verhouding staan tot de verwachte opbrengsten en resultaten.

- hoe de organisatie er voor zorgt dat het onderwijsteam binnen een deelnemende school tot het verbeteren van onderwijskwaliteit komt;
 - hoe het proces van voorbereiding, uitvoering, monitoring, bijstelling en borging van een onderbouwd en gedragen verbeterplan op een school eruitziet;
 - hoe scholen in staat worden gesteld de geleerde lessen te verduurzamen na deelname aan een traject;
 - dat sterke verbindingen worden gelegd met lerarenopleidingen en er effect zal zijn in de lerarenopleidingen.
4. Het activiteitenplan geeft overtuigend weer hoe bij het toepassen van de werkwijze wetenschappelijke kennis en expertise worden benut en bijgedragen wordt aan meer evidence-informed werken in het onderwijs.
 5. Het activiteitenplan geeft overtuigend weer dat de gehanteerde werkwijze laagdrempelig toepasbaar is, aansluit bij de context van de scholen en weinig extra werkdruk voor scholen oplevert.
 6. Het activiteitenplan geeft overtuigend weer hoe de organisatie expertcoaches/begeleiding op passende wijze inzet voor de begeleiding van de schoolleiders en leraren.
 7. De organisatie kan bij de aanvraag aantonen dat zij ten minste drie jaar ervaring heeft met het uitvoeren van werkwijzen op scholen in het funderend onderwijs op het gebied van het gericht werken aan een onderzoeks- en verbetercultuur.
 8. De organisatie kan bij de aanvraag aantonen dat zij over bruikbaar materiaal op het gebied van onderzoeks- en verbetercultuurwerkwijzen in het onderwijs beschikt.
 9. De organisatie kan bij de aanvraag een sterk track record, zoals hoge waarderingscijfers, aangetoonde effectiviteit en hoog aangeschreven personeel, overhandigen.
 10. Het activiteitenplan overtuigt sterk van de opschaalbaarheid van het programma.

Deel C – Samenhang binnen het programma Ontwikkelkracht

1. Het activiteitenplan geeft overtuigend weer dat er vanuit de onderzoeks- en verbetercultuurtrajecten sterke verbindingen gelegd worden met de andere onderdelen van het programma Ontwikkelkracht, waaronder de Expertisescholen, de kennisdelingsactiviteiten en de co-creatielabs. Hierbij geeft het activiteitenplan overtuigend weer hoe er verbinding gelegd wordt met de andere organisatie(s) die onderzoeks- en verbetercultuurtrajecten (gaan) uitvoeren.
2. Het activiteitenplan geeft overtuigend weer hoe de organisatie reeds bestaande (regionale en landelijke) netwerken en bijeenkomsten benut en/of hoe de organisatie bijeenkomsten organiseert en netwerken van deelnemende schoolteams vormt, zodat die met elkaar kennis uit kunnen wisselen.
3. De organisatie maakt aannemelijk dat flexibel ingespeeld zal worden op nieuwe ontwikkelingen om de impact van het programma Ontwikkelkracht te vergroten, zowel relevante ontwikkelingen binnen de onderzoeks- en verbetercultuurtrajecten als

ontwikkelingen binnen andere delen van het programma en de bredere kennisinfrastructuur.

Puntenverdeling

Er moeten tenminste 60 punten worden behaald over het geheel. De verdeling van de te behalen punten is als volgt:

Deel A: Omschrijving werkwijze (25 punten)

Deel B: Activiteitenplan (50 punten)

Deel C: Samenhang binnen het programma (25 punten)

Criteria voor wetenschappelijke onderbouwing

De criteria voor erkenning zijn direct geïnspireerd door de criteria van het Samenwerkingsverband Erkenning van Interventies.³ Interventies moeten allereerst goed uitvoerbaar en goed onderbouwd zijn. Een effectieve interventie waarbij de kwaliteitsbewaking, context en randvoorwaarden niet helder zijn, heeft namelijk weinig kans van slagen in de praktijk. Verder hebben een procesevaluatie en onderbouwing, naast de waarde in zichzelf, een belangrijke functie om effecten te kunnen duiden en te voorkomen dat de interventie een 'black box' blijft. Deze criteria voor wetenschappelijke onderbouwing worden door een NKO-commissie beoordeeld.

Voor deelname aan Ontwikkelkracht worden de aanpakken geselecteerd die voldoen aan de criteria behorende bij het predicaat *Effectief, met eerste aanwijzingen voor effectiviteit*.

Daarvoor dient de aanbieder aan te tonen dat:

- De interventie een planmatige en doelgerichte aanpak is. Het is meer dan een eenmalige activiteit.
- De interventie in Nederland wordt uitgevoerd op het moment van aanmelding, bij voorkeur op meerdere plekken.
- Er onafhankelijk onderzoek is gedaan naar de uitvoering van de interventie in de praktijk (procesevaluatie).
- Het traject goed uitvoerbaar is, overdraagbaar en gebaseerd op praktijkervaringen.
- Het traject aansluit bij de actuele context van het vraagstuk.

Dit alles geeft handvatten voor succesvolle implementatie in de lokale setting of context.

Een traject kan in de context van deze aanvraag worden omschreven als effectief als er onafhankelijk kwantitatief effectonderzoek is uitgevoerd naar het traject zoals dit in de praktijk is uitgevoerd, waarbij er verschillende aspecten van het beschikbare effectonderzoek worden meegewogen (zie tabellen A, B en C in onderstaande paragraaf 'Beoordelingscriteria').

Aan te leveren informatie

Voor de beoordeling wordt gebruik gemaakt van de informatie die in de vooraanmelding aangeleverd wordt en wordt in de definitieve aanvraag *aanvullende* informatie aangeleverd over:

Doelgroep

- A. De doelgroep en eventuele subdoelgroepen van de interventie zijn helder beschreven aan de hand van relevante kenmerken.
- B. Aangegeven is hoe de doelgroep geselecteerd wordt voor de interventie.
- C. Indien van toepassing zijn duidelijke inclusiecriteria en/of contra-indicaties gegeven.

³ Samenwerkingsverband Erkenning van Interventies. (2024). Kies erkend, krijg erkenning Criteria 2024 – 2027.

- D. De doelgroep is betrokken geweest bij de (door)ontwikkeling van de interventie en er is beschreven op welke manier dit is gebeurd.

Doel

- A. Hoofddoel(en) en eventuele subdoelen zijn zo SMART mogelijk geformuleerd.
- B. Indien van toepassing zijn de subdoelen helder gekoppeld aan subdoelgroepen.

Kwaliteitsbewaking

- A. De wijze van kwaliteitsbewaking is uitgewerkt (bijvoorbeeld registratie en evaluatie, onderhoud, borging en/ of licenties). Beschreven is wie verantwoordelijk is.

Organisatorische en contextuele randvoorwaarden

- A. De organisatorische (bijvoorbeeld draagvlak, samenwerking) en contextuele randvoorwaarden (bijvoorbeeld demografische samenstelling van een wijk) voor een goede uitvoering van de interventie zijn voldoende gespecificeerd.

Onderzoek naar de uitvoering (procesevaluatie)

Er is kwalitatief en/of kwantitatief onderzoek naar de uitvoering gedaan en beschikbaar met verslaglegging. Hierbij geldt:

- A. De onderzoeksopzet is beschreven (methode van onderzoek, doelgroep, aantal respondenten).
- B. Er is inzicht in de mate waarin de activiteiten zijn uitgevoerd zoals bedoeld (programma integriteit) en er zijn gegevens beschikbaar over: (-) bereik van deelnemers, (-) succes- en faalfactoren, (-) waardering en ervaring van uitvoerders én doelgroep.
- C. Duidelijk is hoe de interventie is of wordt aangepast aan de hand van de resultaten van het onderzoek (indien van toepassing).

Een goede onderbouwing vanuit theorie, modellen of onderzoek die aansluit bij actuele wetenschappelijke kennis

- A. Er is adequaat beschreven welke factoren van invloed zijn op het vraagstuk of probleem.
- B. De factoren die met de interventie worden aangepakt zijn benoemd, gekoppeld aan de (sub)doelen van de interventie (doelverantwoording).
- C. Er is adequaat verantwoord hoe met de gekozen aanpak daadwerkelijk de gestelde (sub)doelen bij de beschreven doelgroep(en) bereikt kunnen worden. Er is een logische samenhang tussen doelen, doelgroep en aanpak.
- D. De werkzame elementen (of technieken of principes) van de aanpak zijn benoemd en verantwoord, gebaseerd op onderzoek of op een veranderingsmodel of interventietheorie.
- E. Er worden relevante bronvermeldingen gegeven m.b.t. de onderbouwing.

Beoordelingscriteria

De uiteindelijke bewijskracht van een effectstudie wordt vastgesteld op basis van de algemene criteria (zie: Tabel A) en de bewijskracht op basis van het design (zie: Tabel B). Ook zijn er minimumeisen wat betreft effectonderzoek in een Nederlandse setting (zie: Tabel C).

Op basis van deze criteria wordt vastgesteld of een interventie aan de minimumeisen van effectiviteit voldoet, namelijk eerste aanwijzingen voor effectiviteit (zie: Tabel C). Het effectiviteitsniveau eerste aanwijzingen voor effectiviteit is het criterium voor deelname van de aanpak binnen de onderzoeks- en verbetercultuurpijler vanaf schooljaar 2028-2029. Bij overtuigender bewijs voor effectiviteit kan een traject worden erkend met Goede aanwijzingen of Sterke aanwijzingen voor effectiviteit.

Tabel A Onderzoek naar de effectiviteit: algemene criteria per studie

A. De interventie in de studie is uitgevoerd zoals beschreven in de voorliggende interventiebeschrijving.
B. De uitkomstmaten in de studie zijn relevant gegeven de (sub)doelen en doelgroep van de voorliggende interventie.
C. De meting of waarneming is verricht met betrouwbare en valide onderzoeksmethoden en/of instrumenten. Dit kunnen kwantitatieve en/of kwalitatieve methoden zijn.
D. De respondenten in de studie zijn representatief voor de beoogde doelgroep (respons, uitval).
E. De resultaten zijn met een adequate statistische techniek geanalyseerd.
F. De grootte van de effecten is redelijk overtuigend gezien de aard, het doel en de doelgroep van de interventie.
G. Eventuele negatieve effecten zijn weergegeven.
H. Het onderzoek is zodanig gedocumenteerd (in een rapport of artikel), dat replicatie van de studie mogelijk is.

Tabel B Bewijskracht design per studie

Bewijskracht design	Kenmerken studie	Kern
Zeer sterk	Hier gelden dezelfde criteria als bij het onderliggende niveau, met als verschil:	
	Er is een experimentele onderzoeksopzet (d.w.z. er is een aselechte toewijzing van subjecten aan onderzoeksgroepen) <i>of</i> er is een andere opzet die de causale relatie tussen interventie en effect voldoende overtuigend aantoont.	Randomisatie (of alternatieve opzet)
Sterk	Hier gelden dezelfde criteria als bij het onderliggende niveau, met als verschil:	
	Er is een follow-up meting (vuistregel: tenminste 6 maanden na afloop van de interventie) <i>of</i> er is een andere opzet die voldoende zicht biedt op de stabiliteit van de resultaten.	Follow-up meting (of alternatieve opzet)
Vrij sterk	Hier gelden dezelfde criteria als bij het onderliggende niveau, met als verschil:	
	Het is een onderzoek met een interventie- en een controlegroep waarbij niet is gerandomiseerd <i>of</i> er is een andere opzet met vergelijkbare bewijskracht, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - herhaalde casestudies met een baseline <i>of</i> - een time series design met een (multiple) baseline <i>of</i> - alternating treatments <i>of</i> - een studie naar de samenhang tussen de mate waarin een interventie is toegepast en de mate waarin bedoelde uitkomsten zijn opgetreden 	Vergelijking met een controlegroep (of alternatieve opzet)

Matig	Hier gelden dezelfde criteria als bij het onderliggende niveau, met als verschil:	
	De resultaten zijn vergeleken met ander onderzoek naar de effecten van de gebruikelijke situatie, handelwijze of zorg of de effecten van een andere interventie bij een soortgelijke doelgroep.	Vergelijking met gegevens uit ander onderzoek
Licht	De eisen die op dit niveau gelden zijn:	
	Er zijn resultaten beschikbaar voorafgaand aan, bij de start of tijdens de interventie en bij einde van de interventie (zgn. voor- en nameting), zonder controleconditie. Ook gegevens uit bv. observationeel onderzoek of monitoring zijn hiervoor geschikt. Bij onderzoek naar de ervaren effectiviteit volstaan de resultaten van een nameting.	Vergelijking in de tijd (voor/na)

Tabel C Vereiste aantal studies per niveau van effectiviteit

Niveau van effectiviteit	Vereist aantal studies
Eerste aanwijzingen voor effectiviteit	<ul style="list-style-type: none"> • 2 studies* met lichte bewijskracht of • 1 studie* met vrij sterke bewijskracht
Goede aanwijzingen voor effectiviteit	<ul style="list-style-type: none"> • 2 studies* met vrij sterke bewijskracht of • 1 studie* met sterke tot zeer sterke bewijskracht of • Herhaalde casestudies met minstens 6 cases uitgevoerd in verschillende condities of minstens 10 cases uitgevoerd in één setting. De cases zijn gerapporteerd in één studie of verspreid over meerdere studies.
Sterke aanwijzingen voor effectiviteit	<ul style="list-style-type: none"> • 2 studies* met sterke tot zeer sterke bewijskracht of • Herhaalde casestudies met minstens 10 cases uitgevoerd in één setting. De cases zijn gerapporteerd in één studie of verspreid over meerdere studies.
<p>*Minimaal 1 Nederlandse studie naar het voorliggende traject. Als tweede studie mag ook een review, meta-analyse of (inter)nationale studie met de vereiste bewijskracht worden aangedragen, mits deze voldoende vergelijkbaar is met het voorliggende traject (zie: Tabel "Onderzoek naar de effectiviteit: bewijskracht studies en conclusies niveau van effectiviteit, C").</p>	